

Leve småborgerligheten, om den lever

Under ett kvarts sekel har det amerikanska presidentämbetet nästan obrutet innehaft av republikaner. Detta trots att demokraterna alltid har varit det större partiet, med fler registrerade väljare, fler valda representanter i senat, representanthus och delstatliga församlingar och en överlägsen uppbackning av media och kändisar.

Republikanska kandidaters budskap har helt enkelt lyckats träffa en klangbotten i USA som demokraterna inte gjort. Demokraterna har tenderat att allt mer bli en koalition mellan högljudda och välorganiserade särintressen – från den förmögna vänstern till de fackliga ledarna – som på ett demokratiskt konvent en gång självironiskt kallades för "immoral minorities".

Det republikanska framgångsreceptet byggde i stället på koalitionen mellan "Wall Street" och "Main Street", där Wall Street står för den moderna nationalekonomi med dess betoning på incitament för arbete och sparande och fungerande marknader. Main Street står för den amerikanska småstadens medelklass, som i motsats till storstadens mediaelit står nära den industriella produktionen och delar nationalekonomernas övertygelse om en begränsad offentlig sektor, låga skatter och starka familjer och civila nätverk – om än utifrån moraliska snarare än nationalekonomiska motiv.

I år vann demokraternas Bill Clinton, inte för att förutsättningarna förändrats utan för att han lyckades bättre med republikanernas framgångsrecept än republikanerna själva. Clinton lyckades fjärma sig från koalitionens särintressen och kravmaskiner. I stället reste han land och rike runt och talade om medelklassens Amerika.

Amerikanska val vinnas av den som lyckas vinna denna stora grupp som har så många namn; den arbetande medelklassen, småstädernas folk, den tysta majoriteten eller "rednecks".

Motsvarigheten finns i de flesta västländer. Englands konservativa har vunnit en lång rad val tack vare att de vunnit den engelska medelklassen och den stora del av arbetarklassen som känt sig främmande inför Arthurs Scargills skråniga strejkrevolutionärer och Tony Benns elitistiska vänster.

I praktiskt taget alla länder kan man på motsvarande sätt se hur kampen mellan vänstern och högern i politiken avgjorts av vem som lyckats vinna den stora grupp väljare som socialt är arbetarklass och därför kanske borde vinnas av vänstern men värdemässigt är borgerlig och därför borde vinnas av högern. Därför är det kanske inte så konstigt att denna grupp, som sällan ägnas någon omsorg mellan valen och som gärna förlöjligas och beskrivs som insnöad i media, höjs till skyarna när det närmar sig val.

Hur är det i Sverige. Finns det inga svenska "rednecks"?

Visst gör det. I boken "Två barn och eget hus" (Carlsson, 1991) beskriver etnologen Annette Rosengren några års studier av livet i några vanliga familjer i en stad på västgötaslätten med det fingerade namnet Asketorp.

Det är industriarbetarfamiljer som genom idogt och målmedvetet arbete lyckats bygga upp en hög levnadsnivå. Arbete är en dygd och att spara, med ett eget ägandes hem som målet, är självklart. Det är beskrivningen av ett samhälle med social kontroll, där skilsmässor är ovanliga och synen på otrohet är sträng.

Det är ett samhälle där familjen är stark liksom de civila nätverken genom grannar och släkt. Den frivilliga brandkåren, med sin julfest som årets höjdpunkt, har en lika stark ställning i samhället som kyrkan i en amerikansk småstad.

Visst är det lätt att oja sig över Asketorps inrutade könsrollsmönster, samtidigt som man måste erkänna att ångestladdade rollkonflikter, kluvna lojaliteter, ständiga dåliga samveten och klippkort hos familjeterapeuten är ovanligare än hos de moderna storstadfamiljerna. Och visst är det väl lätt att göra sig lustig över konforma åsikter och strömlinjeformad smak, i allt från skivorna med Ingemar Nordströms saxparty till plyschsoffan som står på samma plats i varje familj. Men, som författaren också påpekar, smaken hos Rörstrandsgatans bostadsrättsinnehavare med avlutade trägolv och åsikterna hos Stockholms opinionsbildare är inte mindre konform, även om modet växlar litet oftare där.

Så visst finns den småborgerliga tysta medelklassen även i Sverige. Och även i Sverige är den gruppen stor och viktig. Men den hyllas inte i valen och återspeglas knappast i de politiska partierna.

Vänstern och Folkpartiet är partier för storstadens intellektuella elitister som anser sig veta folks bästa bättre än folk själva och är nog de partier som står känslomässigt längst ifrån Asketorp.

KdS har familjesynen, men har med sin svaghet för predikantmässigt moraliserande framför moral inte slagit an.

Centern har sin förankring i landsbygdens och småstädernas konservatism, men i sina försök att vinna de gröna, offentligförsörjda storstadsåsikterna, har centern lyckats bättre med att förlora

Asketorp än att vinna Rörstrandsgatan.

Ny Demokrati har tveklöst vunnit väljare i Asketorp. Ändå ger de inte en röst åt Asketorp, ty de är i grunden ett populistiskt parti och som sådant söker de snarare lediga politiska marknadsandelar där sådana för tillfället finns att finna.

Kvar står moderaterna och socialdemokraterna. Socialdemokraterna hade och har i viss utsträckning fortfarande Asketorps röster. Samtidigt har inget parti så konsekvent som socialdemokraterna drivit en politik som skadat försörjningen, lagt beslag på lönen och motarbetat livstilen hos familjerna i Asketorp.

Moderaterna är det parti som åsiktsmässigt borde tilltala Asketorp och den privatanställda medelklassen. Och partiet har tveklöst haft betydande framgångar i dessa grupper. Men även moderaterna har understundom glömt var deras värderingar kommer ifrån och varit kunnigare om motsvarigheterna i England och USA än om människorna i Asketorp. Och därtill kommer ett starkt socialt arv som gör att det ofta är först när Asketorps barn flyttar till Partille och Sollentuna som de blivit moderata kärntrupper.

Den svenska småborgerligheten har ägnats ringa politiskt intresse, som annat än skatteunderlag. Själva ordet "småborgerlig" är ju närmast ett skällsord, som bara används som beskrivning på en osedvanligt inkrökt och trist typ.

Men lika väl som det amerikanska undret har sin småborgerlighet som sköter sitt och för det goda samhällets värden vidare, har det svenska välståndet sin. I Sverige är det inte rutiga skjortor och pickups. Vår svenska småborgerlighet kan snarare symboliseras av det svenska industriundrets lågmälda ingenjör, som med bruna

lågskor och räknestickan i blasern satt bakom ratten på sin PV. Eller, om man så vill, invånarna i Asketorp. Och det är denna småborgerlighet som är välståndets tysta hjältar.

Det är småborgerligheten som jobbar i industrin, som utgör en stor del av skatteunderlaget, som alltid betalar sin skatt men sällan utnyttjar välfärdsstatens bidrags- och subventionssystem.

Frågan är hur en så stor och viktig grupp kan vara så glömd i politiken. Få politiska sk välfärdsreformer har gånat familjerna i Asketorp. De utnyttjar offentlig barnomsorg i mindre grad. De har sällan några avdrag, går inte ofta på de bibliotek Per Ahlmark vill höja skatten för att rädda och betalar för sitt boende själva. De lyfter inga studiemedel, åker inte kollektivtrafik och slipper inte marknadshyra genom höga subventioner.

För svensk politik ligger en viktig uppgift i att (åter)upptäcka den svenska småborgerligheten. Inte bara för att det är en grupp lika röststark på valdagen som den är röstsvag i mediadebatten. Utan framför allt därför att här finns såväl nyckeln till att Sverige en gång blev rikt som nyckeln till att göra Sveriges finanser sunda igen.

Småborgerlighetens ideal är arbete och sparande, att stå på egna ben och inte ligga andra till last, familjen och de starka nätverken där man tar ansvar för de sina, och det offentliga systemet som ett stöd till dem som behöver men inte som ett sätt att finansiera vanligt folks boende och intressen.

Ingenting av detta förtjänar föraktfulla fördömanden. Det förtjänar mer en hyllning.